National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

TRANSITION
Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

Projekat debata za učenike srednjih škola

Put do parlamenta

AGORA
CENTRAL EUROPE

Izbori
Udruženje izbornih zvaničnika u Bosni i Hercegovini
Удружење изборних службеника у Босни и Херцеговини
Udruga izbornih dužnosnika u Bosni i Hercegovini

Ova brošura je nastala zahvaljujući projektu: “Kroz diskusiju do boljeg obostranog razumijevanja i većeg civilnog angažmana mladih ljudi”, koji implementira Udruženje izbornih zvaničnika u Bosni i Hercegovini u partnerstvu sa Agora CE iz Češke, a sredstva su obezbijedili National Endowment for Democracy (NED), SAD i Ministarstvo za inostrane poslove Češke republike.

Put do parlamenta

Sadržaj

Predgovor..... 7

Debata 8

Principi debate..... 8

Argumenti 10

Prezentacija 11

Debatno takmičenje Put do Parlamenta.....12

Oblici debate/a u takmičenju 12

Teme za takmičenje 13

Osnovne odredbe takmičenja/Osnovna pravila takmičenja.....15

Ocjenjivanje takmičenja.....18

Finalisti takmičenja 22

Apsolventi takmičenja 19

Deset glavnih pravila projekta Put do Parlamenta 20

Struktura projekta 21

Treninzi u školama – regionalna takmičenja – finale 22

Takmičenje – žrijebanje 23

Debatni proces 24

Kako debatirati o Evropskoj Uniji: Priprema za takmičenje 25

Evropska unija u debati.....25

Izvori za istraživanje Evropske unije 33

PREDGOVOR

Debatiranje je sposobnost, koju niko od nas ne može zaobići. Malo ljudi, međutim, shvata da je ova sposobnost potrebna da se uči i da se razvija. Moto projekta Studentske Agore je da se kultiviše učenička sposobnost diskutiranja, kroz takmičenje u debatama za srednje škole.

Stvaranje projekta Studentske Agore je zajednički napor neprofitne organizacije Agora Central Europe, koju je inspirisao program nizozemske televizije Narodni parlament i nizozemskih kolega koji su pripremili takmičenja. Debatno takmičenje pod imenom Put do Parlamenta osnovano je 2004. godine i od tada se održava svake godine.

Projekat ima za cilj pružiti podršku mladim ljudima u debatiranju/diskutovanju, da ih nauči da slušaju jedni druge, brane svoje mišljenje, traže informacije i prihvataju mišljenja drugih. Projekat se trudi da poboljša mogućnosti mladih ljudi i time doprinese većoj demokraciji našeg društva.

Trenutno Agora CE priprema svoju sedmu godinu debatnog takmičenja. Za ovaj projekat škole još uvijek pokazuju veliki interes, pogotovo jer je ovaj projekat svojim formatom jedinstven. Studenti će naučiti kako strukturirati debatu i iznijeti svoje argumente u raspravi, sarađivati na radionicama pod vodstvom mentora iz Agore, koji ih uvodi u novu raspravu na interaktivan način, kroz dalje debate, uz pripremu pod vodstvom svog profesora. U samom takmičenju učenici će imati priliku diskutovati sa vršnjacima iz drugih škola, uporediti svoje znanje, vještine i mišljenja.

Zahvaljući ovom projektu sposobnosti učenika da diskutiraju poboljšavaju se i izvan Češke Republike. Projekat studentskih debata Agora CE proširio se i na druge zemlje kao što su Gruzija, Moldavija i Bosna i Hercegovina. Isto tako u tim zemljama, projekat pomaže mladoj generaciji da se integrira u cjelokupno društvo, koje polaže mnogo na mišljenja mladih ljudi. Projekat pomaže u razvoju civilnog društva i motiviše mlade ljude da aktivno učestvuju u njemu.

Smisao ovog priručnika je upoznati sebe i pravila tržišnog takmičenja i prihvatiti osnovu debate kao takvu. Priručnik je podijeljen u četiri poglavlja: u prvom se govori o vještinama debatiranja i kako unaprijediti tu sposobnost, a u drugom su predstavljene osnovne odredbe i postojeća pravila takmičenja. Treće poglavlje sadrži detaljne informacije koje su potrebne za učešće u takmičenju Put do Parlamenta. Četvrto poglavlje, pod nazivom "Kako diskutovati o Evropskoj Uniji", sadrži korisne informacije i pruža inspiraciju, i kako se pripremiti za takmičenje.

Debata
Za ovo takmičenje potrebno je da definišemo debatu kao verbalnu razmjenu mišljenja među ljudima koji imaju različite poglede na stvari. U debati pokušavamo uvjeriti svog partnera na osnovu argumenata u svoje mišljenje.

Pomoću debate sortiramo svoja vlastita mišljenja i shvatamo mišljenja drugih ljudi. Na osnovu toga, koliko smo vješti u debati, naš govor više ili manje je uvjerljiv. U životu - kao i u debati - je glavno stvoriti lično mišljenje i naučiti se odbraniti ga. Cilj debate u ovom takmičenju, nije problem definitivno riješiti, ali raznobojna i konstruktivna debata pomaže kristalisati viđenje konkretne stvari.

Da bi debata bila plodna, potrebno je biti kritičan spram lične i tuđe argumentacije. Ulaskom u debatu sa jasnim ciljem, moramo pažljivo slušati i biti otvoreni prema drugim mišljenjima. Samo pod tim uvjetima možemo značajno i uvjerljivo argumentirati.

Principi debate
Uspjeh debate zavisi od tri osnovna principa:

- **poštovati svog protivnika**
- **slušati pažljivo riječi protivnika**
- **reagovati na rečeno**

Tokom debate potrebno je fer ponašanje i **poštivanje protivnika** kao debatnog partnera. Neprihvatljive su omalovažavajuće reakcije na njega

i njegovo mišljenje. Takvim ponašanjem možete protivnika poslati nepravedno u defanzivu i tako negativno utjecati na dalji razvoj debate. Kao što je već rečeno, plodna debata je ona koja daje najviše mogućih pogleda na stvari. U slučaju, da je jedan učesnik iz rasprave isključen, može se dogoditi da je drugi proces poremećen, i gubi se smisao debate.

Za sve argumente morate naći odgovarajući trenutak. Potrebno je pratiti šta se događa u debati, kako se razvija i kakav je njen smjer. Osim toga, morate pratiti argumente drugih debatanata.

Kakvo je stajalište protivnika?
Potrebno je pretpostaviti (po mogućnosti prije početka debate) lično mišljenje protivnika, šta misli i kakve argumente za odbranu će koristiti.

Koju vrstu argumenata debatant koristi?
Da li su njegovi argumenti puni emocija, proizilaze li iz ličnog iskustva i činjenica, ili su izmišljeni i bez osnove? Ako shvatite ovu činjenicu, lakše ćete pronaći svoju taktiku argumentacije.

Koji je moj pogled? Zašto to mislim? Koji su najbolji argumenti mog stajališta?
Potrebno je shvatiti šta mislimo i zašto. Ako je vaše mišljenje neutemeljeno i "samo da mislim," pokušajte pronaći razloge zašto je to tako. Ako objasnite svoje mišljenje, bićete sposobni bolje i spontano debatirati, inače se može dogoditi da protivriječite sami sebi. Za svoje mišljenje pokušajte pronaći uvjerljive argumente, takve koji će odbraniti kritično ispitivanje protivnika i omogućiti vam da budete što jasniji.

Koji je najbolji argument mog protivnika?
Prije nego što počnete braniti svoje mišljenje, razmislite o kontra-mišljenju. Isto kao što ste se pripremali za svoje argumente koje podržavaju vaše mišljenje, uzmite u obzir argumente druge strane.
Iz reakcije protivnika možete pogoditi šta misli i koje argumente koristi. Većina govornika ne kaže konkretno argument, ali će ga navesti u toku debate. Skoncentrišite se i razmišljajte: **Da li je argument značajan? Da li je vrijedan te teme?** Ako je tako, i dovoljno jak, potrebno je pronaći strategiju kako

ga oslabiti, ili pomoću slabijih argumenata dovesti u pitanje. Ako mislite **da vaši argumenti pobjeđuju argumente protivnika,** pripremite strategiju argumenata (vidite sljedeće poglavlje - Argumentacija). Može se dogoditi da naizgled jak argument oponenta zapravo i nije relevantan za temu. Bolje je pokazati da sa temom nema ništa zajedničko nego takav argument negirati.

Argumentacija
Možete li ubjedljivo argumentirati, onda ste na dobrom putu ka uspješnoj debati.
Za debatu se treba pripremiti. Pokušajte pronaći taktiku kako debatu nastaviti i uključiti cijeli tim učesnika.

Kladite se na dva ili tri jaka argumenta, a ne na veći broj slabih argumenata.
Nemaju svi argumenti istu težinu. Njihova snaga se može procijeniti.
Pokušajte zapisati sve argumente koji podupiru vaše mišljenje na papir i odaberite od njih tri najbolja (najjača).

Zatim ih poredajte na sljedeći način:

1. drugi najbolji argument
2. najgori od najboljih argumenata
3. najbolji argument

Tri najjača argumenta koristite u različito vrijeme kako bi imali jači efekat. Drugim najjačim argumentom (1) otvarate debatu, a onda tokom rasprave koristite slabiji argument (2), na čije nedostatke se protivnici neće koncentrisati. Na kraju debate koristite najjači argument (3) kada se uglavnom odlučuje o pobjedi, tako da suprotna strana nema prostora za reakcije. Otvaranje debate, najjačim argumentom je primamljivo, ali može ugroziti debatu, navesti da u daljem toku debate neće biti ništa značajnije rečeno, a nakon rasprave će biti samo ponovljeno ono što je navedeno. **Koristite argumente na temelju osobnih iskustava, primjera, poređenja, brojeva, dokumentiranih činjenica, ispitivanja javnog mišljenja.**
Ako koristite primjer koji dolazi iz ličnog iskustva, uzmite ga kao argument – vaš argument će biti ubjedljiviji, tako da će biti nemoguće da ga neko demantuje.

Primjer: "To mi se dogodilo ..." ili "Prošlu sedmicu sam pročitao ...".
Koristite tzv. riječi signala, naglašavajući tim, kakvu funkciju ima vaš argument.
Primjer: "Da demantujem ovu tvrdnju, moram pomenuti važne činjenice ..."
"Želio bih skrenuti pažnju na sljedeće činjenice ..."
"Pogledajmo na problem sa druge strane ..."

Govorite u množini - u slučaju kada govorite o nekim osnovnim činjenicama.
Ako predstavljate samo svoje mišljenje (JA), to je u redu, ali uvjerljiviji argument je kad predstavljate mišljenje ostalih (MI).
Primjer: "Problem zagađenja vazduha je i moj problem, ali je jasno da je to globalni problem, problem svih nas."

Argumenti moraju imati određenu strukturu:

- navesti šta ćete reći
- koristite signalne riječi (na primjer, ne slažem se, protestujem, itd.)
- naglašavajući vaš argument, ponovite svojim riječima argument protivnika i tek onda pobijte svojim argumentom

Prezentacija
Drugi element uspješne debate je impresivna prezentacija. To što hoćete da kažete, također morate izraziti govorom tijela. To se odnosi na držanje tijela, izraz lica i glasa, i uopšte kako reagujete.

Ustanite
zatražite riječ tako što će te ustati. Pogledajte svoj stav. Nesiguran, polu pogrbljeni stav sugerira nesigurnost i doprinosi samopouzdanju vašeg protivnika. Ustanite i stanite uspravno.

Gledajte u oči / Uspostavite kontakt očima
Važnu ulogu u debati igra kontakt očima. Pogledajte protivnika u oči - uglavnom je bolje da gledate u protivnika sa iskrenim interesom, nego ga ne gledati.

Podržite svoju argumenataciju gestikulacijom
Vaši argumenti dobijaju na jačini, ako ih „potvrdite“ pokretima ruku.
Obratite pažnju na gestikulaciju istaknutih ličnosti, npr. na televiziji i vježbajte neke (vama bliske) geste. U debati ruke treba držati u njihovom "prirodnom položaju", tj. od ramena do bokova. Ako ih držite u tom položaju izgledat ćete prirodnije, inače postoji opasnost da će "lutati" tamo gdje ne trebaju. Vrlo dobar način za one koji ne znaju šta sa rukama, je da uzmu olovku u ruku. Ruke će ostati u svom prirodnom položaju, ako držite olovku onda to ne izgleda značajno. Ne kršite ruke i nemojte pokazati da se znoje. Gestikulacijom ruku treba ovladati tako da to izgleda prirodno. Na neprirodnu gestikulaciju gledalac je osjetljiv, zato vježbajte geste prije takmičenja.

Koristite svoj glas
Najvažniji savjet se tiče glasa. Iskoristite ga u debati - krenite od njegovog kvaliteta, mijenjajte tempo, visinu i ton. Pomoću glasa, možete usmjeravati debatu, npr. kada postane previše strastven, promijenite tempo, stišajte glas i ponašajte se vrlo mirno.

Biti duhovit
Humor je još jedan bitan elemenat u debati. Da bi duhovita napomena ispunila svoju svrhu mora biti pogodna. Ako humor nije spontan, postoji rizik da bude neprijatan. Komični komentari i reakcije na ono što je protivnik upravo rekao, su uglavnom vrlo značajni. Šala može biti dio vašeg prvog argumenta i može biti početak debate.

Debatno takmičenje

Oblik debata u takmičenju
Takmičenje „Put do Parlamenta“ uključuje nekoliko formi. Učenici imaju različite forme kako bi provjerili svoju sposobnost debatiranja i istovremeno osigurali objektivnu ocjenu takmičenja.

Prednost takmičenja u debatiranju je u tome što na taj način poboljšavamo govorne sposobnosti, logičko razmišljanje i zaključivanje, sposobnost rada sa informacijama (tokom pripreme) ili mogućnost nepristrasnog pogleda na probleme (prilikom odbrane vlastitog stava). Konačno, fiksni format

debate je doveo do razvoja tolerancije i poštovanja različitih mišljenja. Braneći stav koji čovjeku nije blizak ne predstavlja tako nerealnu situaciju. Svakome se u životu može desiti da mora održavati poziciju sa kojom se ne identificira ili govoriti o stvarima koje ne moraju u potpunosti odražavati lično mišljenje. U takvoj situaciji potrebno je uzeti u obzir sve relevantne argumente i pokušati se staviti u ulogu advokata, koji također dolazi u situaciju, gdje njegovo lično mišljenje, nije bitno.

Struktura debatnog takmičenja

Pojedinačna debatna takmičenja između dva tima su tri debate na tri različite teme. Svaka od tih debata je različitog karaktera:

1) Debata sa definisanim ulogama u timu na prethodno nepoznatu temu
2) Teme za ove debate se proizvoljno odabiraju, ali za razliku od ostale dvije debate neće biti poznate unaprijed. Ove teme će pokrivati područja koje učenici dobro poznaju iz njihovog svakodnevnog života, i stoga ne zahtijevaju mnogo vremena za prikupljanje argumenata za debatu. Na primjer tema za debatu može biti: ""Učenici bi trebali nositi kecelje u školi". Baš kao i u ostalim debatama, učenici izvuku svoju poziciju da li će braniti tvrdnju ili biti protiv. Ova debata u poređenju sa ostale dvije više je usmjerena na provjeru kreativnosti, domišljatosti i pripremljenosti debatera, i ujedno pruža prostor za improvizaciju. Vrijeme za debatu je 5 minuta, plus 3 minute za pripremu.

2) Debata dvoje protiv dvoje
Ova debata je specifična po tome što diskutuju samo dvije osobe iz svakog tima. Svaki tim predstavljaju dva izabrana predstavnika koji imaju isto mišljenje. Naspram njih sjede dva predstavnika iz drugog tima, koji imaju suprotan stav prvom timu. Ti parovi debatiraju zajedno. Obje strane imaju dovoljno prostora da izraze svoja mišljenja i zalaze duboko u temu. Međutim, ako debateri nisu dobro pripremljeni, debata može biti neuspješna. Druga rasprava također traje 5 minuta i vrijeme za pripremu je 3 min.

3) Debata tima sa jasno definisanim ulogama
Cijeli tim brani tvrdnju/temu, koja je izabrana iz grupe tvrdnji, gdje su učesnici u takmičenju unaprijed informisani o mogućim temama za takmičenje.

Učesnici debate ponovo brane dodijeljene/izvučene stavove gdje se uče braniti svoje i suprotne stavove. Cilj debate u formatu sa fiksnim ulogama je da podučava učenike da razmišljaju o problemu iz različitih perspektiva. Vlastito mišljenje nije važno, važno je međusobno sudjelovanje tima i sposobnost da odgovore odmah. Vrijeme za raspravu je 7 minuta, a vrijeme za pripremu je 3 min.

Takmičarske teme
Tema debate je tzv. tvrdnja. Tvrdnja, koja je kontroverzna, i pretpostavlja se da će pojedini debateri imati drugačije mišljenje.

Teme za debate su izabrane tako da omoguće svakom učeniku da zauzme lični stav, a u isto vrijeme su i dovoljno kontroverzne da bi učenici mogli raspodijeliti uloge. Obično se odnose na aktuelne probleme određene države, Evropsku zajednicu i učenička pitanja.

Primjeri debatnih tema:

* *Program u srednjim školama trebao bi se sastojati uglavnom od izbornih predmeta.*
* *U osnovnim školama učenici moraju nositi uniforme.*
* *U školama treba postaviti kamere.*
* *BiH bi trebala ući u EU.*
* *Eutanaziju treba legalizirati.*
* *Minimalnu starost za dobivanje vozačke dozvole treba smanjiti na 16 godina.*
* *Turska bi trebala biti primljena u Evropsku uniju.*
* *Evropska unija mora podržati korištenje nuklearne energije.*

U okviru takmičenja „Put do Parlamenta“, raspravljane su takve teme, koje su usmjerene na specifične društvene promjene, i koje daju prijedlog za promjenu (npr. "Prostituciju treba legalizirati") i stimulišu debatu o vrijednostima (npr. "Javna televizija ne bi trebala emitovati reklame"). Sa temama u debati dvoje protiv dvoje, i u debati timova sa definisanim ulogama, debateri će biti upoznati sa temama nekoliko sedmica prije početka takmičenja, da bi se mogli pripremiti. Veoma je važno dobro se pripremiti i pokušati dobiti što više informacija za svaku temu. Teme za debatiranje se biraju ranije pripremljenog popisa na licu mjesta.

Glavne odredbe takmičenja

Osnovna pravila koja treba slijediti svaki debatant:

1. **Takmiče se zajedno uvijek dvije ekipe sa po deset članova.**
2. **Teme / tvrdnje, o kojima se debatuje, se izvlače.**
3. **Za svaku debatu je određeno ograničeno vrijeme (5/6/7min)**
4. **Prije svake debate vrijeme za pripremu tima je 3 min.**
5. **Vrijeme za doprinos u debati je ograničen na 1 minutu.**
6. **Cijelom debatom upravlja moderator. Debateri mogu govoriti samo ako im moderator da riječ.**
7. **Debatni tim ocijenjuje žiri, koji odlučuje o pobjedniku.**
8. **Onaj, koga je žiri odredio kao konačnog pobjednika debatnog turnira će se takmičiti sa drugim pobjedničkim timom. Onaj koji izgubi, ispada iz takmičenja. Ako ostane neparni broj pobjedničkih timova, žiri će odabrati jedan (najbolji) od pobijeđenih timova i daće mu tzv. džoker kartu.**

Ostala pravila takmičenja
Čak i u toku takmičenja je potrebno u skladu sa načelom "fair playa"(fer igre), ne zaboraviti na pravila. Zato, možemo dodati pravila koja se odnose na bitne odredbe takmičenja.

- Svaki učenik može učestvovati u takmičenju samo jednom. Učenici koji su se takmičili prethodnih godina se ne mogu takmičiti u tekućoj godini. Ovo pravilo je veoma važno da se poštuje, tako da svi timovi imaju jednake šanse, pa čak i ekipe iz škola koje se takmiče prvi put. Bez obzira na sve, cilj takmičenja je povećati krug učenika koji će imati priliku pokazati svoje debatne vještine. Ako bi škola imala ozbiljnih problema da sastavi tim, moguće je takmičiti se sa manjim brojem studenata. Često se pokaže da čak i onaj koji se ne smatra odličnim govornikom, može se pokazati u debati kao vrlo dobar govornik. Zato pri odabiranju članova tima niko ne treba biti izbačen unaprijed.

- Korištenje bilješki tokom izlaganja nije dopušteno. U toku od tri minute, koji imaju ekipe za pripremu prije svake pojedinačne debate, debateri mogu koristiti samo običan prazan papir na kojem mogu planirati tok debate. Ali čak ni ti materijali se ne smiju koristiti tokom same debate. Timovi također ne smiju, u toku tri minute pripreme ni u samoj debati raspravljati

strategiju ni sa svojim profesorom niti sa bilo kim drugim ko nije član tima.
- Ako žiri utvrdi ozbiljan prekršaj pravila ima pravo isključiti iz debate tim koji je napravio prekršaj iz daljeg učešća u takmičenju. Ako imate dojam da se dogodilo bilo koje kršenje pravila, odmah to recite žiriju kako bi se adekvatno riješila situacija. To je vrlo teško ispraviti retroaktivno.

Aranžman / raspored sjedenja
Timovi su okrenuti jedni naspram drugih. Stolice su poredane tako da bi svaka ekipa vidjela svoje "suparnike" na udaljenosti od 2 do 3 metra. Žiri zauzima mjesto u prednjem dijelu prostorije da bi imao dobar pregled i vidio sve takmičare. Moderator, koji vodi debatu, stoji u sredini i naizmjenično poziva timove. Publika (ostali učenici) je smještena iza debatanata.

Ko traži riječ, ustane
Ko želi diskutovati, mora ustati. To privlači veću pažnju, može bolje gledati slušaoce, gestikulirati itd. Kad moderator nekoga prozove, ostali sjednu. Oni mogu ponovo ustati tokom debate, ako žele reagovati ili imaju nešto za dodati.

Pozivanje
Moderator daje riječ naizmjenično timovima da bi imali iste mogućnosti i prostor za komentar. Na učenicima je koliko će se aktivno uključivati u debatu. Ako niko iz ekipe nema aktivan interes da da odgovor ili reaguje na izneseno, moderator može dati riječ istom timu.

U slučaju debate dvoje protiv dvoje, učenici sjede. Za riječ se ne prijavljuju i moderator ne daje riječ. Timovi naizmjenično govore i treba ostaviti prostora za iznošenje još stavova. Moderator interveniše samo u slučaju kada se prekrše pravila debate (npr. vremenski limit).

Vrijeme za pripremu
U takmičenju, učenici imaju vrijeme za pripremu. Takmičarima se predstave izabrane teme za debate i poslije toga imaju 3 minute za zajedničku pripremu i dogovor o strategiji debate.

Ko prvi govori
Strana/tim koji je izvukao afirmativni stav počinje debatu. Jedan iz tima

ustane i prvi iznosi stav i argumente. Nakon toga riječ dobija drugi tim.
Način otvaranja stvara prvi dojam onoga koji si o njemu stvori žiri. Dakle, pripremite se unaprijed, ko će govoriti i kakav je stav koji će se iznositi. Važno je da govornik tima izgleda samouvjereno, i govori jasno i glasno.

Taktika ekipe
U debati je važno da učenici daju jedni drugima prostora za izražavanje, tj. jači govornici da daju prostor slabijim. Što više učenika iz ekipe tokom debatnog turnira dobije riječ, to je bolja ocijena. Svih deset učenika iz tima trebaju aktivno učestvovati u debati.

Iz ponašanja učenika može se primijetiti da li ekipa ima pripremljenu taktiku, ili slučajno govori onaj koji ima riječ. Pripremljena taktika se uvijek isplati, a također se i pozitivno ocjenjuje.

Vrijeme
Vrijeme igra važnu ulogu u debati. Nema ništa gore nego slušati monolog jednog čovjeka. Argumenti trebaju biti kratki i precizni. Doprinos u debati ne smije prelaziti 1 minutu. Moderator ima pravo prekinuti govornika i dati riječ nekome drugom.
Vremenski limit debate odbrojava se unazad.

Pokušajte iskoristiti vrijeme u vašu korist sa određenim argumentima u okviru vremenskog limita. Ako uspijete dobiti riječ u zadnjih 30 sekundi, moguće je, da na žiri ostavite jak utisak. Čuvajte se, međutim, da ne biste ostavili u zadnji tren argument koji bi mogao preokrenuti cijelu raspravu. Ako ne stignete argument dovoljno razviti argument ne mora biti dovoljno jak.

Analiza tvrdnje
Ako su tvrdnje u uopštem obliku, na debaterima je da je definišu i utvrde u okviru debate.
Primjer: "Pušenje na javnim mjestima treba biti zabranjeno."
Šta je javni prostor? Kako definis
ti raspravu u debati kako bi se izbjegao nesporazum?
Sa definicijom možete doći sami ili zahtjev potražiti od druge ekipe.
Izbjegavajte okolišanje.

Kao što smo već spomenuli, raznolikost argumenata u debati je pozitivna. Ako se debata počinje okretati oko jednog pitanja, bez napretka, onda se može promijeniti njen smjer, dakle promijenite temu u okviru tvrdnje. To se može učiniti tako da predstavite drugačiji pogled na tvrdnju ili da navedete drugi argument. Inicijativa tokom debate je također jedna od ključnih stvari koja se ocjenjuje tokom takmičenja. Žiri pozitivno ocjenjuje inicijativnost i sposobnost predstavljanja drugačijih perspektiva.

Ocjene debatnog takmičenja

Debata, slično kao sviranje muzičkog instrumenta, ne može se objektivno ocijeniti i vrijednovati. Istina je da svaki član žirija ocjenjuje subjektivno i ocjenjuje drugačije aspekte od svojih kolega. To uvijek zavisi od stručnosti ocjenjivača, njegovog iskustva, kulturnog porijekla, ali i od ličnog ukusa i prioriteta.

Međutim, da ocjena žirija ne bi bila potpuno slučajna, ocjenjuju se različiti vidovi debatne umjetnosti i konkretno odražavaju prednosti i nedostatke pojedinih timova, suci ocijenjuju tri važna kriterija: rezoniranje - argumentaciju, prezentaciju i strategiju tima.

Argumenti: kriterij logičnog zaključivanja prvenstveno uključuje logičnu povezanost argumenata, njihovu efikasnost, ali i prefinjenost i vremensku tačnost. To je usko povezano u tolikoj mjeri koliko su debateri sposobni saslušati i odgovarati na argumente protivnika u toku debate. Također ocjenjuje se da li ekipe mogu graditi na svojim argumentima i razvijati ih, ili su prelazili nepovezano s jednog argumenta na drugi.

Prezentacija: pod ovim kriterijumom uključujemo cijelo područje neverbalne komunikacije (gestikulacija, kontakt očima, stav ...), glas, ali i dobro izabrana izražajna sredstva i retoričke vještine u trenutnoj situaciji. Ocjenjuju se i ostale činjenice koje čine debatu interesantnijom, kao što je korištenje humora, ironije, primjera i drugo. U ovoj kategoriji se ocjenjuju i arogancija i agresija (to se ocjenjuje negativno), ustručavanje ili obrnuto, samouvjerenost i slično.

Strategija ekipe (timski rad): ovdje se ocjenjuje, pored svega, koliko je cijeli tim uključen u debatu (a ne samo određeni članovi

tima – koji nose sav teret debate), da li se debateri u timu uzajamno suprostavljaju jedni drugima, ili su povezani jedni s drugima i imaju smišljen plan i strategiju. Bolje je imati tri jaka argumenta nego deset slabijih. Također se pozitivno ocjenjuje, ako je tim sposoban preuzeti inicijativu i odrediti tok debate.

Ovi kriteriji su naravno uzajamno međusobno povezani do te mjere da se poklapaju. Na primjer, ako su argumenti jednog tima povezani i dopunjavaju se, ujedno ti argumenti padaju u strategiju tima. Međutim, ti kriteriji mogu poslužiti kao smišljeni vodič za sudce i takmičare. U životu većinom ne analiziramo svaki detalj debate i igru riječi, kojoj smo svjedoci, ali vidimo u prvom redu, kakav utisak na nas ostavlja. Dakle, u ocjenjivanju kod žirija ključnu ulogu igra **ukupni dojam,** koji ostavljaju pojedinačne ekipe.

Debatu ocijenjuje žiri koji se sastoji iz tri člana. Njegov zadatak je odabrati najbolji debatni tim i tri najbolja debatera. Žiri se sastoji od tri savjetnika projekta. Nakon svake debate, jedan od članova žirija ukratko sumira tok oba tima i time naglasi najjači i najslabiji trenutak u protekloj debati.

Gosti

U okviru takmičenja pozivamo interesantne goste. Oni prate određene debate i tokom pauza izražavaju svoja mišljenja/stavove o izabranim temama. Njihovi komentari se odnose direktno na temu debate, ali ne ocjenjuju učesnike debate. Žiri ni u jednom slučaju neće uzimati u obzir mišljenja pozvanih gostiju.

Publika

Po ulasku u salu svi sudionici (takmičari, gosti i publika) dobijaju zelene i crvene karte. Nakon svake debate, prisutni u sali podizanjem zelene (pozitivno mišljenje), ili crvene (negativno mišljenje) karte, izražavaju svoje mišljenje o određenoj temi. Na pojedincima je da li će u toku debate promijeniti mišljenje, ili će ostati vjerni svom mišljenju bez obzira na tok i ishod debate. Mišljenja publike neće biti evidentirana i žiri njihovu ocjenu ne uzima u obzir. Glasanje je namijenjeno isključivo da se publika aktivno uključi u cijeli proces.

Završno takmičenje

Zbog intenzivnog interesa bivših učesnika takmičenja predlažemo način na

koji učenici i dalje mogu učestvovati u takmičenju. Preporučujemo da koristе svoje znanje i iskustvo u pripremi novog debatnog tima. Maturanti koji su zainteresovani za takmičenje, mogu se ponovo uključiti u pripreme za debatu i aktivno sudjelovati, npr. kao žiri. Osim toga mogu pomoći pedagogu ili profesoru da izabere tim i njegovog trenera. Kao "treneri" mogu zajedno gledati debatni tim, pojedinačne krugove takmičenja i podržati svoje mlađe kolege kao posmatrači/publika.

Deset glavnih pravila projekta na Putu do Parlament
(Slobodno prevedeno prema Het Lagerhuis (Cosmos, 5de Popper) Autor: Peter van der Geer) (OVOG NEMA U ORGINALU)

Kao takmičar jedno sigurno morate znati: biti u pravu ne znači biti najbolji u debati. To može biti teška bitka, i ovih deset glavnih pravila će pomoći da takmičenje bude fer i zanimljivije.

1. Svako mišljenje se računa
Svako ima pravo izraziti svoje mišljenje, čak i ako se ne slažete s tim. Sloboda izražavanja svakog mišljenja u ovoj debati je na prvom mjestu.

2.Argument je samo argument, kada se opravda
Svako mišljenje mora se poduprijeti argumentima. Ko ne može objasniti svoje argumente ništa više od formulacije kao što je "baš onako kako je" ili "to svi znaju" nema šanse. Argumente moraju opravdati činjenice, brojevi i primjeri. Svjesno stavljanje lažnih dokaza, izmišljenih stvarnosti i brojeva žiri oštro kažnjava.

3. Nemojte miješati argumente i lica
Ne vjerujem da je vaš protivnik bolji ili lošiji za to što izgleda pametan ili glup. U debati su vaše uši često važnije od očiju. Dakle, neprihvatljivo je lično napadanje protivnika (npr. "tvoj otac je sigurno neki službenik" ili "to može reći samo djevojka"), čak i ako će žiri smatrati ovo smiješnim.

4. Kletva, psovanje, podmićivanje i pravljenje neprimjerenih gesti je strogo zabranjeno
Ako se u debati ponašate nefer, žiri će to smatrati nedostatkom argumenata i nesportskim ponašanjem.

5. Strane u debati imaju jednake šanse
Svim stranama mora biti omogućeno da predstave svoje argumente pošto se u debati nikad ne zna unaprijed ko je u pravu. To zahtijeva neutralnog moderatora, koji ravnomjerno daje riječ timovima.

6. Možete govoriti, kada vam moderator da riječ
Debateri moraju da se suzdržavaju od preuzimanja riječi. Ko dobija riječ, isključivo odlučuje moderator. Na ovaj način se izbjegava da debata postane kakofonija raznih (vrištećih) mišljenja.

7. Uradite sve da biste fascinirali publiku i žiri
Samoironija, humor i smiješne napomene su kao šlag na torti. Dobar debater zna sebe i svoje argumente realizirati, ali ne smije prelaziti razumnu mjeru, da na kraju ne dovede u pitanje svoje argumente više nego argumente protivnika.

8. Žiri je uvijek u pravu
Sa žirijem se ne raspravlja o rezultatima. Dobri takmičari podnose poraz. Kada publika ili žiri izaberu (po vašem mišljenju) kao pobjednika pogrešan tim, treba to primiti i poštovati.
9. Ne dozvolite da se rivalitet produžava i po završetku debate
Bez obzira na rivalstvo, rukujte se prije i poslije završetka debate. Izrazite tako poštovanje prema takmičarima i publici.

10. Uživajte u svakoj debati

Struktura projekta
Projekatjepodijeljennadvadijela.Uprvomdijeluseučeniciinteraktivnopripremaju u svojim školama. U drugom dijelu se odvijaju takmičenja, u koja se uključuju izabrani učenici / debatni timovi, za regionalni krug takmičenja/polufinale.

U takmičenju učestvuju ne samo gimnazije, već i stručne srednje škole, na primjer, trgovačke škole ili tehničke škole. Važan preduslov za takmičenje je dobrovoljno učestvovanje. Tu dolazi do susreta učenika iz raznih škola.

Treninzi u školama – polufinale - finale

a) Treninzi u školama

U svakoj školi će se prvo organizovati trening, kome će prisustvovati 20 do 30 studenata. Svaki trening će voditi dva trenera. Učenici će se kroz strukturirani trening temeljito i kroz vježbu učiti o odabiranju pravih argumenata, korištenju relevantnih informacija, metodama vlastite prezentacije, i sagledavanja problema sa više strana. Trening će trajati dva školska časa, i podijeljen je na 3 bloka. Prvi dio je posvećen upoznavanju sa projektom Studentska Agora. Drugi dio je posvećen teoriji o debatama i prezentaciji tehnika debate. Treći dio je posvećen učešću mladih i njihovoj ulozi u našem društvu. Između blokova, učenici će vježbati diskusiju kroz debate. Nakon debatiranja učenici će dobiti povratnu informaciju o kvalitetu svojih argumenata i prezentacije od strane trenera, profesora i svojih kolega. Na treninge će se nadovezati vježbe debatiranja u školama usmjerene na proučavanje zadatih tema i praktikovanje debatne tehnike. Sastanke će organizovati profesor - koordinator. Najboljih 10 studenata će predstavljati školu na regionalnom i finalnom takmičenju.

b) Regionalna takmičenja

Sljedeća faza su regionalna takmičenja. U svakom krugu će učestvovati paran broj timova i žiri će odabrati ekipe koji idu u finale. U finalu će se sresti 4 pobjednika. Finalne debate su raspoređene tako da bi se učenici i publika zabavili. U finalu su pozvani gosti - političari i stručnjaci, koji daju svoje mišljenje na teme debata, i učenici imaju priliku provjeriti/potvrditi svoja mišljenja.

c) Finale

Finale je vrhunac godišnjeg debatnog takmičenja. U finalu učestvuju 4 tima - pobjednici 4 regionalnih takmičenja. Žiri odlučuje o pobjednicima.

Članovi tima

Debatni tim se sastoji od 10 aktivnih učenika, koji su odabrani u dogovoru sa profesorom, koji vodi projekat u školi. Svaka ekipa mora imati svoje zamjenike, koji su uvijek spremni za dopunjavanje tima.

Važan korak na putu do uspjeha je saradnja u timu. Učenici pojedinačnih škola prolaze obuku o debatama pod vodstvom profesora. Ovim dijelom se ne završava obuka tima. Članovi tima moraju biti dobro uigrani i dogovarati se o jasnoj strategiji. Dobro je, kada se prije debate više puta sastanu, podijele se u dvije ekipe, razmisle o svojim tvrdnjama i vježbaju. Profesori mogu igrati ulogu moderatora i žirija, koji nadgleda poštivanje pravila i procjenjuje kvalitet debatera. Svi uspješni timovi se na taj način pripremaju za takmičenje.

Naš cilj je naučiti se takmičiti u širokom spektru kandidata. Ne bi bilo fer da neka škola pošalje već iskusan tim, a neka druga potpuno novi, neiskusni. Zato smo odlučili da omogućimo uključivanje učenika koji nisu učestvovali u takmičenju u prethodnim godinama.

Takmičenje- žrijebanje

U svakom takmičenju odmah dolazi do žrijebanja po nekoliko osnova.

1) **Žrijebanje timova**

Zbog vremenskog i organizacijskog pogleda ne može se dopustiti ekipama da uzajamno debatiraju.

Takmičenje je takve strukture da u svakom krugu (regionalno takmičenje i finale) bude parni broj debatnih timova. Na početku takmičenja se timovi žrijebaju u parove. Žrijeb određuje ko će se s kim takmičiti. Debate se održavaju u dvije sale istovremeno. Žrijeb istovremeno podijeli timove u dvije prostorije - ko izvuče slovo, ide u jednu od prostorija, ko izvuče broj odlazi u drugu.

Samo timovi koje je žiri odabrao ulaze u sljedeći krug takmičenja. Također žrijebanjem se odlučuje o temi i rasporedu debata dok ne ostanu dva najbolja u finalnom takmičenju.

Džoker karta

Može se dogoditi da na takmičenje ne dođe neki tim i onda imamo neparan broj timova. U tom slučaju moramo izabrati tzv. "džoker kartu". Procedura je slijedeća: Na početku se timovi razdijele u parove, dok jedan tim ostaje bez para. Žrijebom se odredi (slova i brojevi: AA, BB, 11, 22),

prostorija u kojoj je neparan tim. Taj tim čeka dok se ne završi debata između te dvije ekipe. Žiri odmah odlučuje nakon završetka debate i ocjenjuje koji tim nastavlja dalje. Tim koji ispadne dobija drugu priliku i debatira sa neparnim timom.

Žrijebanje tvrdnje/teme
Teme o kojima se debatira na takmičenju se također izvlače žrijebanjem. Takmičari znaju tvrdnju drugih i trećih debata četrnaest dana unaprijed. Međutim ne znaju kako su podijeljene teme - koje su teme namijenjene za debatu dva na dva, a koje za treću debatu. Teme prvih debata ne znaju unaprijed. Organizatori podijele tvrdnje za pojedinačne debate, a te onda grupišu po tri za pojedinačne debate. Cilj je uravnotežiti sadržaj teme i ublažiti poteškoće debatnog turnira.

Tok debatnog takmičenja
Na kraju smo pripremili mali pregled svega značajnog, u kojem ponavljamo, šta se tačno događa na takmičenju i kako to sve izgleda.

Za riječ se prijavljuje član tima, tako što ustaje. Moderatori daju riječ, tako da obje strane dobiju jednak prostor za izražavanje. Kada moderator nekoga prozove, ostali sjednu. Ustanu onda kada imaju nešto da dodaju.
Prvi dio debatne borbe je rasprava ekipe s fiksnim ulogama na prethodno nepoznate teme. Tema se izvlači žrijebanjem na licu mjesta i debatni timovi imaju 3 minute za pripremu. U ovoj debati je važna brzina i improvizacija debatera uz timski rad.

Nakon svake debate gost izlaže svoje mišljenje ili pogled na odredjenu temu. Nakon toga žiri ukratko ponovi ono što se njima svidjelo i upozorava učenike na šta da obrate pažnju. Žiri ima zadatak da svaku debatu pažljivo ocijeni.
Drugi dio takmičenja je debata - dva protiv dva. Debateri su upoznati sa temom prije početka debate. Žrijebanjem se odlučuje koju poziciju će timovi imati (za ili protiv). Timovi imaju tri minute za pripremu i sami odlučuju koja dva člana tima će voditi debatu. U slučaju da ekipa nastavi dalje u sljedeće kolo ne smiju poslati isti par za debatu dva protiv dva.

Treći dio je debata sa definisanim ulogama na već unaprijed poznatu temu.

Takmiče se svi u timu. Nakon čitanja tvrdnje uz pomoć obojenih loptica ponovo se izvlači uloga koju će tim imati, za ili protiv. To znači da svaki tim obavezno mora odbraniti tvrdnju ili opovrgnuti tvrdnju.
Vlastito mišljenje nije bitno, važan je timski rad sa dobrim argumentima i sposobnost brze reakcije.
Nakon završetka takmičenja (tri debate) žiri odlučuje, koji od dva tima ide dalje.
Debateri se upoznaju sa rezultatima ocjenjivanja žirija tokom njihove zajedničke najave.
Iskusan debater se ne rađa svakog dana. Jedini način da se tome nauči je debatirati.
Kako debatirati o Evropskoj uniji:
Priprema za takmičenje

Vojtech Ripka
Evropska unija u debati
Evropska unija je jedan od najvažnijih, ali najviše kontroverznih tema u Češkoj Republici. Mi smo punopravni član ove zajednice, tako da imamo logičan interes da EU napreduje u pravom smjeru i da oblik ove zajednice bude za nas što prihvatljiviji. Nikakvo "MI" ne postoji, ali Evropska unija postaje predmetom političke debate. Raspravljajući o "evropskim" temama je jedini put, kako u tim diskusijama se orijentisati i kako zauzeti što više informisanu poziciju. Prvi savjet, kako bi trebala izgledati priprema za debate o Europskoj uniji i sigurnosti u svijetu, dobićemo kroz model, kako razmišljati i koristiti određene argumente. Ovo poglavlje također pruža skup odabranih izvora, vezanih za EU, zajedno sa kratkim komentarom.

Slijedeće poglavlje je samo ilustracija argumenata i odgovora za debatu, kao jedan od mnogih mogućih načina. Rezultat i put ka njemu ovisi isključivo od članova tima.

Tvrdnja: "Evropska unija čini svijet sigurnijim"
Uvodna izjava zvuči kao kliše, pa je najbolje da "prijevod" na više jezika bude transparentan. Radi se o *Evropskoj uniji i sigurnosti u svijetu*, dakle malo drugačije – utjecaj Evropske unije na sigurnost svijeta:

- slaganje sa tvrdnjom znači da je uticaj Evropske unije na sigurnost svijeta **uglavnom pozitivan**, a
- neslaganje sa tvrdnjom nudi više mogućnosti tumačenja: utjecaj Evropske unije je **mali** (beznačajan, ali blokira npr. rješavanje problema drugim putevima); uticaj Evropske unije je **uglavnom negativan.**

To dovodi do argumenata

ZA
Mogućnost EU da reaguje na trenutnu situaciju se postepeno povećava kako se povećava i integracija EU. Takođe se postepeno koordinira pristup EU i čuva sigurnost unutar zemalja EU.

PROTIV
Poredeći sa NATO-m kojeg postepeno zamjenjuje, EU ima manju mogućnost da reaguje ali EU takođe pomaže NATO-u da sačuva sigurnost (moguća reakcija: Tokom hladnog rata, NATO je veoma dobro obavljao svoju misiju. Danas bi ova organizacija mogla imati čak i više problema nego EU kada se traži koncenzus.

Strateško definisanje teme
Sadržaj debate ne zavisi samo od zadane teme nego i od tima i njegovog pristupa temi. Na prvi pogled zadata tema/tvrdnja može biti veoma široko postavljena. To znači da će presudno debata odrediti temu, definisati odgovarajući prostor kao i uvjete pod kojima će se raspravljati. Npr., možemo pokušati sistematski odgovoriti na pitanja koja nas navode da razmišljamo o toj temi:
Šta mi mislimo pod terminom svijet? Da li je to samo Evropska unija, cijela Evropa, ili se misli na cijeli svijet?
Kako shvatiti pojam sigurnosti? Da li je to izbjegavanje vojne prijetnje, rješavanje ratnog sukoba, ili se ovo odnosi na kriminal na ulicama? Šta sa borbom protiv terorizma?
Odgovori na ta pitanja igraju važnu ulogu za pojedine pozicije, zato je potrebno o svemu dobro razmisliti. Ako ću npr. braniti uvodnu izjavu kao jedinu moguću istinu, onda bi za mene mogla biti korisna definicija svijeta. Svijet nije samo daleka zemlja, također je dio Evropske unije.

To dovodi do argumenata:
ZA
Evropska unija je garancija sigurnosti, jer na svom području tokom postojanja evropske zajednice nikada nije vodila rat i zbog toga je ovaj dio svijeta siguran.
(Mogući odgovori: EU je prihvatila samo stabilne zemlje, koje nisu ratovale, drugim riječima - svijet nije EU.)

PROTIV
Evropska unija najmanje obezbjeđuje sigurnost u svijetu, i njena uloga je zanemarljiva; ne želi poslati vojnu silu bilo gdje, čak kao vojna sila ne postoji. (Mogući odgovori: Čak i mali doprinos svjetskoj sigurnosti je bolje nego nikakav. Evropska unija pokušava koristiti sofisticiranije i "blaže" načine, kako bi pridonijela globalnoj sigurnosti, a pogotovo - diplomacijom, trgovinom, ekonomskom pomoći...)

Izgubljeni u temi ...
Izjava je izazvala mnoga pitanja. Stavovi, koje bismo trebali braniti, nemaju jasan ton. Slične osjećaje često imaju političari. Stvar je u tome da većinu svakodnevnih pitanja/situacija treba riješiti, a o ozbiljnim temama, poput rata, terorizma ili kriminala, potrebno je imati jasan stav. Političar ne mora nužno biti stručnjak, ali može dobiti savjete od stručnjaka (ili pročitati mišljenje eksperata). Kao birač ili učesnik debate stojite pred istim problemom. Priprema za debatu bi trebala dovesti do rezultata: pronaći najjače argumente za sebe i najbolji odgovor na argumente protivnika. Neki od argumenata i odgovora su navedeni u prethodnom poglavlju. Argumenti i odgovori za detaljnije pojašnjenje i definiciju „sigurnosti“ su navedeni u daljem tekstu.

Šta je to sigurnost?
Počnimo sa Evropskom unijom. Pogled na sigurnost politike otkriva da glavnu ulogu u ovom problemu igraju pojedine države članice. Sigurnosne vlasti i Šef za EU sigurnost i vanjsku politiku nemaju izvršnu vlast i ne mogu donositi odluke, koje će biti obavezujuće za države članice. Kako je EU povezana sa sigurnošću? U praksi pojedinačne države unutar Evropske unije koordiniraju bezbjednosnu politiku, jer Unija ima

jedinstvenu poziciju snage, značajno veću moć od pojedinih država članica. Radi bezbjednosti korisno je udružiti vojne i diplomatske snage.

Kako takva koordinacija funkcioniše i kako je efektivna? Način na koji to radi je najbolje potražiti u specijalnim izvorima. Ukratko, sva sigurnosna pitanja spadaju u odluke pojedinih država. Organi EU koji donose odluke, kažu da svaka država može ukinuti odluku i staviti veto, međutim, to pravo se odnosi samo na najvažnija pitanja. Imati pojma o principima odluke EU, što se tiče sigurnosti ne šteti, umjesto ubacivanja formalnih procedura tipa veličine kvalifikovanom većinom nam u debati pomaže pogledati na pojedine komponente sigurnosnih pitanja - rata, terorizma i organizovanog kriminala - i "euro" rješenje.

To dovodi do argumenata:
ZA
Napori da se obezbijedi sigurnost u EU imaju veću težinu; EU se može bolje suprostaviti raznim vidovima ugrožavanja sigurnosti. Takođe, protiv međunarodnog kriminala se bolje bori uz pomoć međunarodnih organizacija.

PROTIV
Što se tiče sigurnosnih pitanja Europska unija se sastoji od potpuno neovisnih država, čije prioritete sigurnosti nije moguće uskladiti.
Države članice EU-a drže takve različite pozicije čija koordinacija često dovodi do sukoba i kroz kompromis dovodi do slabijih mišljenja.
Primjeri za to su slučaj Kube i invazije na Irak.

(Mogući odgovor: Ako su različita mišljenja, stav Evropske unije - kao u slučaju Iraka – je nebitan, u važnim sukobima odlučuje efektivno - više u daljem ....tekstu., Ili : To se naravno može reći o bilo kojoj međunarodnoj organizaciji, poput NATO ili OSN, Uniju, međutim, privlači zajedno niz zajedničkih interesa, i moguća je spremnost na harmonizaciju i "većih" sigurnosnih pitanja.)

Ratovi, prijetnje i rješenja kriza
Kao što smo već spomenuli, na teritoriji Evropske zajednice nije bilo oružanih sukoba. Uzimajući u obzir kako EU danas reagira, potrebno je

napraviti pregled nedavnih sukoba u svijetu i koju je poziciju zauzela EU spram njih. Da li je bila (ili je) njena politika efektivna? Ovdje navodimo bez nekog reda najposmatranije svjetske probleme:

Sudanski Darfur
Iranski nuklearni program
Iračka demokratija
Afganistan
Nuklearni program Sjeverne Koreje
Bosna i Hercegovina
Kosovo
Libija

Naravno, možemo postaviti pitanje koliko je bila efektivna politika EU u navedenim slučajevima. Svi odgovori mogu biti predmet vrlo žestoke debate. To što za nekog predstavlja neodlučnost i nefektivnost, možda čak i strah prema iranskom nuklearnom programu, to može biti za nekog drugog oprezan postupak i jedino pravo dugotrajnije rješenje. Iranski islamski režim je često shvatan kao prijetnja (neki to ne bi shvatili kao neposrednu prijetnju) iako uprkos podršci terorizmu protiv Izraela, Iran već dugo vremena nije napao neku drugu zemlju. U slučaju sukoba u Bosni i Hercegovini, u načelu, postoji konsenzus o tome da EU nije bila u mogućnosti da efektivno spriječi pokolj civila i okonča sukob. BiH je postala bolan podsjetnik na sposobnost EU (ili nesposobnost) da odlučno djeluje na međunarodnoj sceni. Za sličnu neodlučnost i neadekvatnost diplomatskih sredstava, neki komentatori optužuju EU čak i u slučaju masakra u Darfuru,Sudan. U slučaju Sjeverne Koreje Unija je igrala drugorazrednu ulogu, a na Kosovu je intervenisao NATO. Ako želimo procijeniti strategiju EU u rješavanju sukoba, kriza i prijetnji, također bi trebalo zauzeti stav o ulozi EU koju bi Unija trebala da ima u ostvarivanju sigurnosti.

To dovodi do argumenata:
ZA
EU svojim djelovanjem može postići postupno poboljšanje svjetske sigurnosti, vojna rješenja su manje trajna.

PROTIV

Evropska unija pokušava stvoriti dojam svjetskog igrača, ali međutim nije uspjela čak ni u rekonstrukciji i očuvanju sigurnosti na evropskom kontinentu.

Ne samo pobijediti u ratu

Rješavanje sukoba se ne sastoji od vojnog i diplomatskog dijela. Ostali procesi su također važni, npr. osiguravanje stabilnosti u području. Ova ključna uloga dopušta obnovu i jačanje lokalnih ekonomskih uvjeta. Evropska unija osigurava razvojne fondove koji su dizajnirani za ove namjene, a igraju važnu ulogu u očuvanju sigurnosti. Ali čak i ovdje možemo naći mnoge 'izgovore' (vidi moguće reakcije).

To dovodi do argumenata:

ZA

EU je u mogućnosti pružiti sigurnost; njeni programi u BiH i na Kosovu imaju dobre rezultate i mogu dovesti do napretka tih zemalja.

(Moguća reakcija: EU distribuira samo malo pomoći i ne tako efikasno, do nedavno je pružala pomoć palestinskim terorističkim organizacijama i podržavala bjeloruske pionire)

Terorizam

Unatoč činjenici da se EU suočava sa terorističkim prijetnjama na retoričkoj razini, nije bila u mogućnosti da spriječi napade međunarodnih terorističkih mreža na njezinom teritoriju. Napadi u Madridu 2004. godine i samoubilački napadi u Londonskom podzemlju i autobusnim linijama u ljeto 2005. Dokazali su da EU ne provodi dovoljno efektne mjere u borbi protiv terorizma. Možemo postaviti pitanje koliko i kako se situacija učinkovito promijenila od tih napada; izvjesno je da se međunarodni terorizam danas - za razliku od "nacionalne" separatističke prijetnje u Sjevernoj Irskoj i Baskiji - smatra kao ozbiljna i stalna prijetnja. To dovodi do intenzivnije razmjene informacija između tajnih službi. Teroristi obično funkcioniraju unutar dobro razvijenih mreža, što zahtijeva puno novca. Te međunarodne mreže se lakše razotkrivaju uz međunarodnu saradnju. Otkrivanje terorističkih aktivnosti obavlja Europska policijska institucija EUROPOL. Njena funkcija je - za razliku od drugih policijskih snaga - ograničena, ona ne može djelovati i intervenirati

samostalno. Ova institucija je izvorno osnovana za borbu protiv kriminala vezanih za krijumčarenje i prodaju droge, ali postupno njene aktivnosti su se proširile na sve oblike organiziranog kriminala i terorizma.

To dovodi do argumenata:

ZA

Pojedinačne članice mogu veoma malo učiniti u borbi protiv terorizma, EU je njihova najbolja prilika za borbu protiv terorista, iako teroristi iz međunarodnih grupa, povijesno ciljaju na pojedinačne zemlje.

PROTIV

EU ne može osigurati svjetsku sigurnost u ovom trenutku, kada nije u stanju spriječiti terorizam na svojoj teritoriji.

Organizirani kriminal

Za pristaše EU pitanje organiziranog kriminala služi kao tipičan primjer djelotvornosti koordinacije između pojedinih zemalja. Mafija posluje u mnogim državama i iskorištava prednosti opuštene granične kontrole. Prije EU, čak i ako je jedna zemlja uspjela u pronalaženju dovoljno dokaza protiv mafije, kriminalci su samo trebali prijeći granicu druge zemlje gdje ih pravosudni sistem nije mogao 'sustići'. Europska unija je znatno ubrzala i pojednostavila proces izručenja kriminalaca i uvela sistem koji omogućava komunikaciju i saradnju policije, sudova i tajnih službi pojedinih zemalja. Druga strana medalje je potencijalna mogućnost zloupotrebe takvog povezivanja. No, neosporno je da je teže nego ikad ranije pronaći zastupanje i zaštitu odbjeglim kriminalcima u državama Europske unije. Slično, dosljedna zaštita vanjskih granica, kako tvrdi EU, trebala bi predstavljati barijeru protiv organiziranog kriminala - krijumčarenju droge, ljudi, oružja itd.

Korištenje iznenađenja?

Možda ste već shvatili koliko je važno da iznenadite protivnika, natjerati ga svojim argumentima da improvizira i tako sebi omogućite da diktirate smjer kojim ide rasprava. Npr. postaviti pitanje sigurnosti kupaca ili sigurnosti na radnom mjestu, dok raspravljate o sigurnosti u cjelini? Argument bi mogao biti da neučinkovit pristup EU zadržava druge organizacije koje su spremnije za akciju (NATO, Vijeće Europe).

Time dolazimo do sljedećeg argumenta:

ZA

Europska unija pruža socijalnu sigurnost i sigurnost rada
za sve svoje građane bolje od pojedinačnih država osigravanjem kupaca putem mjera za sprječavanje monopola.

PROTIV

'Bajka' o sigurnosti na radu i socijalne sigurnosti je samo „opravdavanje“ postojanja službenika koji je ostvaraju.

A šta odabrati?

Mi smo vam ponudili neke teme i stajališta o vezama između sigurnosti i Evropske unije. Mnoge od njih u ovom trenutku imaju jake podržavatelje, ne samo u Bosni i Hercegovini, već i u drugim evropskim zemljama. Tu je svakako mnogo više važnijih pitanja, ali u većini vremena nailazimo na više suptilnih nijansi. Mnoga od tih pitanja imaju i druge značajne dimenzije, ali temeljni problem ostaje isti: izgradnja zajedničke sigurnosti za sve zemlje članice.

Sredstva za proučavanje Evropske unije

Šta je Evropska unija, gdje je njeno sjedište i šta se događa unutar njega? Koji smjer treba evropska saradnja zauzeti? I šta se događa u pojedinim državama članicama? Nema jednostavnog odgovora na ova pitanja. To su važne političke teme i postoji mnogo često kontradiktornih mišljenja o samoj Evropskoj uniji i procesima unutar nje.

U ovom dijelu priručnika, naći ćete reference za najvažnijie i najkompetentnije izvore informacija o EU, na internetu i pisane medije. Neki od njih nude veliku količinu općih informacija, dok drugi predstavljaju specifične stavove o određenim temama. Vaš stav pripada vama. Svaki izvor sadrži osnovne informacije korisne za početnu orijentaciju, odnosno dostupnost izvora, njegova orijentacija i glavnu prednost. Dostupnost informacija se stalno poboljšava. Ovdje ćemo se usredotočiti na medije koji nude besplatan sadržaj (mnoge medijske organizacije postupno su počeli naplaćivati pristup svojim arhivima). To su respektabilne novine i elektronski časopisi koji sadrže prestižne komentare i mnoge različite informacije. Dok ste u potrazi za informacijama i proučavate određene teme, najbolje je raditi s nekoliko izvora u isto vrijeme. Svi navedeni mediji su na engleskom jeziku. Tu su i kvalitetni mediji pisani na njemačkom, francuskom i španjolskom jeziku. Navedimo barem neke od dnevnih novina: Le Monde, Frankfurter Allgemeine Zeitung ili El Pais i sedmičnih: Fokus i Welt am Sontag.

IZVORI INFORMACIJA:

INTERNET:

Specijalizirani 'europski izvori'
Glavni portal www.europa.eu
Vodič za informacije, linkovi poredani prema institucijama, uslugama, temama i dokumentima: odnosi se na sve institucije Europske unije, službeni izvor; dobar početak.

Centre for European Reform (Centar za europsku reformu) www.cer.org.uk
Najcitiraniji i najutjecajniji pro-evropski centar za istraživanje, objavljuje analitičke političke izvještaje o budućnosti Europe, o Ustavu, o uvećanje Unije, o ekonomskoj reformi, o pravosuđu i unutrašnjoj sigurnosti, o zaštiti i sigurnosti, o vanjskim odnosima EU.

Časopisi

European Voice (Evropski Glas) http://www.european-voice.com
Vodeći mediji o EU (sedmične pisane novine), ograničen slobodan pristup; malo nastrojeni ka pro-integraciji.

EU Observer www.euobserver.com
Podržava integraciju, u potpunosti dostupan (šalju sadržaj putem e-maila)

OPĆI MEDIJI:

Dnevne novine

Guardian www.guardian.co.uk
Liberalno-lijevo orijentisane dnevne novine, opsežan pristup temama, skup članaka o jednoj temi u datom vremenu

Daily Telegraph www.telegraph.co.uk
Desno orijentisane dnevne novine, kvalitetni i raznoliki komentari

The Financial Times www.ft.com
Najviše 'univerzalne' dnevne novine, sadržaj je besplatan, ali samo na pitanje dana

Tjedni časopisi

Ekonomist www.economist.com
Najprestižniji sedmični časopis, samo su neki članci besplatni tokom te sedmice izdavanja; neutralni

Ostali izvori informacija

BBC www.bbc.co.uk
Liberalni, specifične teme sa povezanim izvještajima i analizama o različitim pitanjima.

Inside Europe (Unutar Europe) http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/europe/2003/inside_europe/default.stm
Snažna kombinacija svježih vijesti i analiza o dugoročnim temama (predstavljanje država kandidata, proširenje EU, Ustav); opći dio – istorijski pristup o politici EU, zajednička poljoprivredna politika itd.

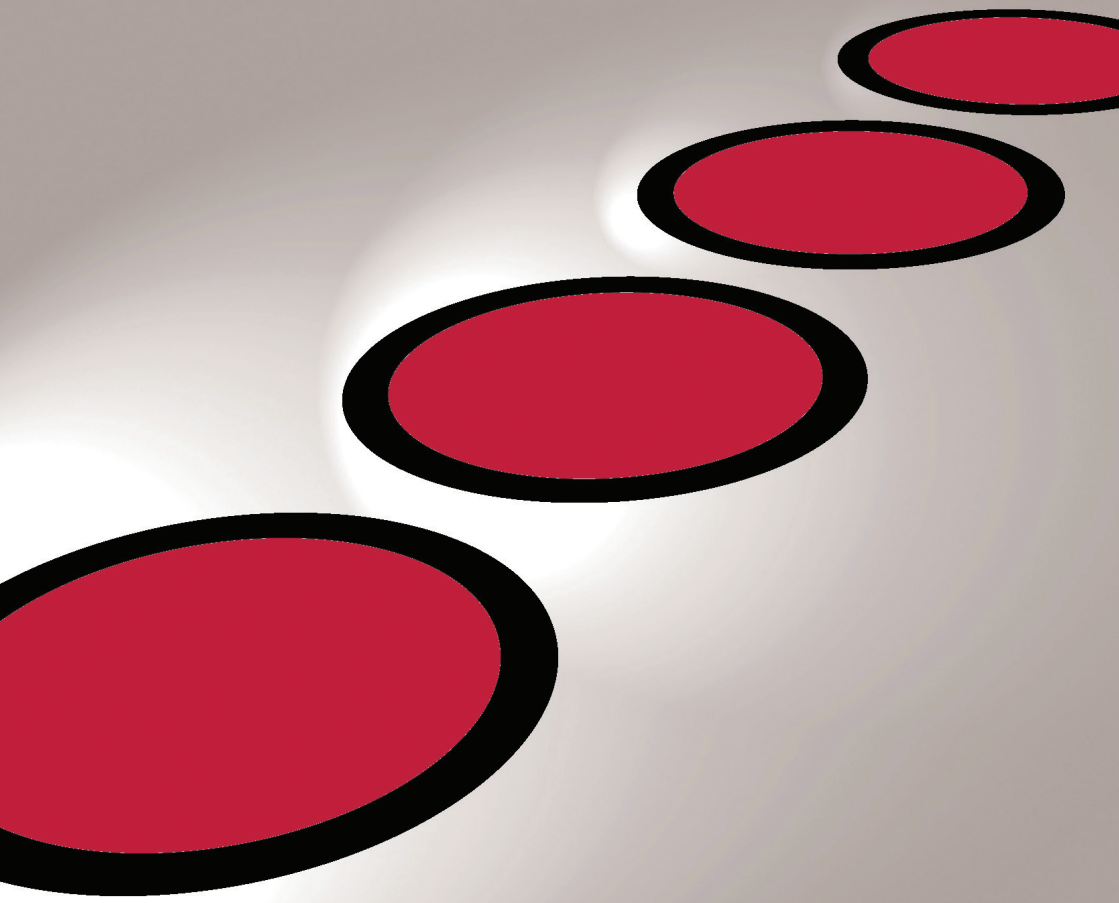

Kontakti:
www.agora-ce.cz
www.aeobih.com.ba